HAMARS NYE STORSTUE

Hamar kulturhus

facade mod torvet

TEGNESTUEN VANDKUNSTEN I SAMARBEJDE MED ANDERSSEN+FREMMING

Tekst: Flemming Ibsen, Tegnestuen Vandkunsten. Foto: Mads Frederik

Hamar har fået en ny storstue. Hamar kulturhus blev indviet ved en stor åbningskoncert i marts 2014. Dermed er et langt tilblivelsesforløb, der startede med en arkitektkonkurrence i 2002 og blev vundet af Tegnestuen Vandkunsten i København, afsluttet.

Ved at nedrive byens gamle bibliotek og to biografsale er skabt en byggegrund i centrum og mulighed for at samle en stor del af byens kulturliv i ét hus.

For en kommune som Hamar med cirka 30.000 indbyggere er det en stor investering og tilmed et markant indslag i bybilledet.

Kulturhuset er dermed af væsentlig betydning ikke blot for udfoldelsen af det regionale og lokale kulturliv men også som et positivt element til styrkelsen af bylivet i centrum.

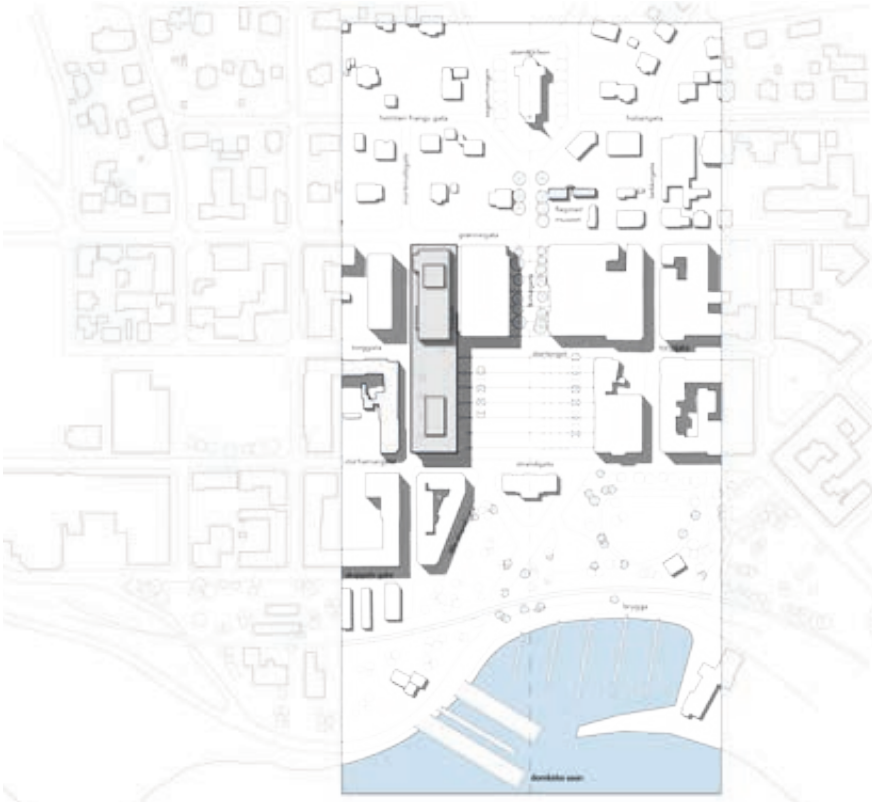

fra torvet

Stedet

Det langstrakte bygningsanlæg ligger for enden af Hamars gågade og spænder som det eneste over to karréer i byens karakteristiske kvartalsstruktur.

En kvartalsstruktur, der lagde for snævre rammer for kulturhusets program og arealkrav og som huset derfor efter intense dialog med blandt andre rigsantikvaren fik lov til at overskride. Passagen i gaderummet blev sikret og husets hovedrum flankerer nu den overbyggede Torggata.

Omgivelserne er af meget blandet kvalitet og med varierende alder og skala. Fra Grønnegatas villaer til etageboliger i op til 8 etager. Mest markant er Folkets Hus, som kulturhuset er delvis sammenbygget med både funktionelt og fysisk.

Stortorget, der netop har undergået en gennemgribende opgradering, er nærmeste nabo og danner en generøs optakt til Kulturhuset mens kulturhuset omvendt danner bagtæppe for torvet.

Terrænets fald fra nord ned mod Mjøsa er markant og afspejles i husets stueetage, der i et langt glidende forløb af ramper og gulvniveauer følger torvet udenfor.

Øverst og i torvets akse ligger Hamars hvide domkirke solitært men med langt værdigere omgivelser end før.

Omgivet af det centrale Hamars finmaskede gadenet på alle sider er det afgørende at huset ikke har nogen bagsider – at alle sider behandles ligeværdigt og i en skala, der både respekterer og giver naboerne modspil.

Det 15.000 m^2 store anlæg er derfor nedbrudt i en række mindre bygningskroppe, men sammenholdt af en meget behersket palette af materialer.

Det ydre udtryk holdes sammen af de gennemgående materialer glas og zink. Med sine store glasarealer er huset transparent, inviterer indenfor og spiller både nat og dag op til Stortorgets flade.

Et gennemført lysdesign tager over når mørket falder på og betoner husets hovedkonstruktion med en belysning af rammebenene.

Stueetagens sammenhængende glasfacader suppleres på de øvre plan af lukkede facadefelter mens kultursalen øverst oppe naturligt nok fremstår helt lukket. Overalt er en forpatineret mørk zink valgt som facademateriale og med en varierende udformning, montering og profilering fremstår facaderne nuancerede men sammenhængende. Det er således overalt de samme to materialer – glas og zink – blot i varierende omfang, der udgør kulturhusets ydre.

Inde dominerer de store rammekonstruktioner, der bærer de øvre plan. Den udstrakte brug af ubehandlet beton får modspil af vægbeklædninger i gylden krydsfinér og gulvenes mørke træ.

Konstruktion og karaktér

Husets skelet og bærende konstruktion er udført helt i beton som en række slanke rammeben, der bærer dækkene – for det meste simpelt understøttet men også ophængt og udkraget.

Spændet over Torggata og det udkragede parti mod Storhamargata indebar særlige udfordringer elegant løst af Norconsult. Også bibliotekets plan 1 ophængt i rammebenene er en specialitet. Udført ser det ubesværet ud, men mængden af armering var til at få øje på i byggeperioden og termen jernbeton gav god mening!

Al beton er in situ støbt smukt og omhyggeligt af en dygtig hovedentreprenør og står synlig med clampshuller og byggeperiodens småskader og stenreder repareret – med støvbinding som eneste overfladebehandling. For en tegnestue, der hovedsagelig laver boliger, er det en sjælden og kærkommen chance til at lade materialet stå frem og præge rummet med sin stoflighed. En stoflighed der alt for ofte mistes af frygt for brugernes reaktion og erstattes af spartling og en plastikmaling, der – uvist af hvilken årsag – er bred enighed om, er et både bedre og sikrere valg!

Betonens rå karakter slår husets tone an og er et af flere materialer, der står med deres egen overflade og på hver sin vis bidrager til et afstemt helhedsindtryk, hvor grove, industrielle overflader modsvares af forfinede og varme.

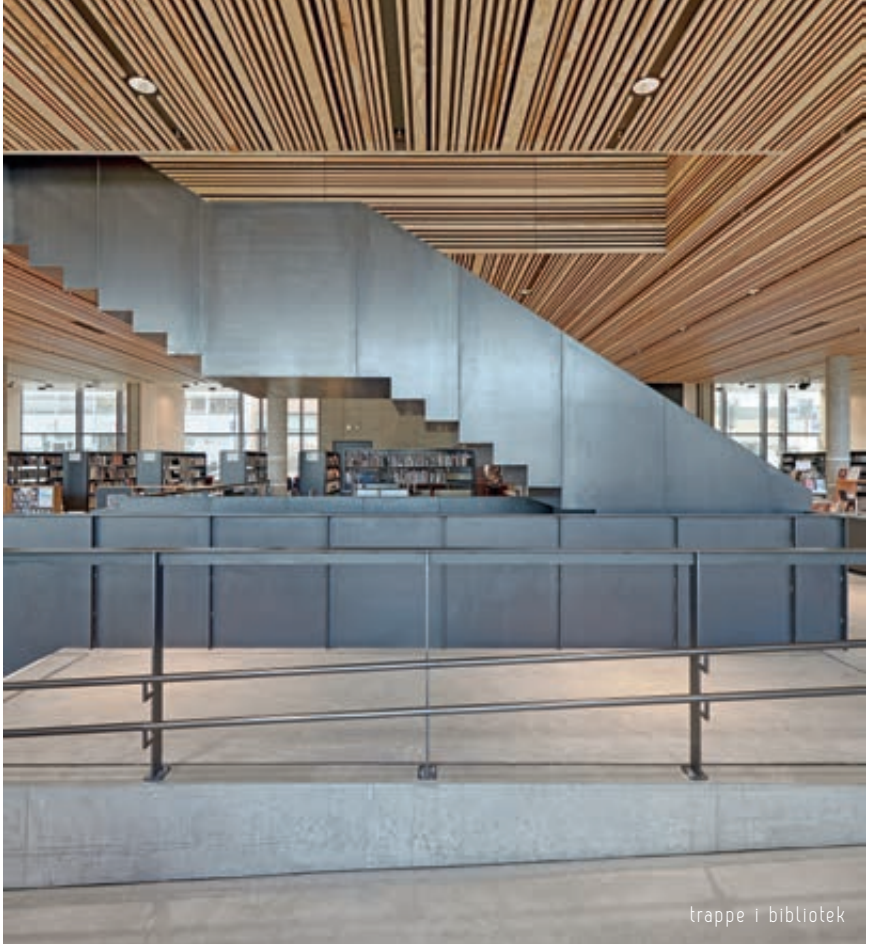

trappe i bibliotek

Hovedparten af gulvene er i træ – olieret højkantsparket i eg, mørk eller lys, – i værksteder og sale sortmalet krydsfiner og undertiden ført op ad væggene som beklædning. Mest markant er imidlertid krydsfineren, der dukker op overalt i huset som et modspil til betonens, stålets og glassets hårde overflader. Vægbeklædninger, trappeværn, akustiklofter og fast inventar er i gylden matlakeret granfinér.

Husets to hovedtrapper står som funktionelle skulpturer i rummene. Opsvejst i 10 mm pladejern som omsluttende figurer, der favner den der går på dem, leder trapperne fra foyeren op til kultursalen eller forbinder bibliotekets tre etager. Ophængt i stålstropper og med et tyndt lag bivoks som eneste overfladebehandling er de karakteristiske elementer, der dominerer rummene omkring sig.

Det er dermed lykkedes at lave et hus med et absolut minimum at malede overflader, hvor materialernes egen stoflighed får lov at spille hovedrollen. Sammenholdt med de synlige installationer slås en industriel, rå tone an, der ubesværet spænder fra rockkælderens uformelle til foyerens mere forfinede karakter.

Karaktergivende er også den kunstneriske udsmykning, skabt til stedet og huset og omhyggeligt integreret i f.eks. de udvendige belægninger eller simpelthen malet direkte på betonen – hus og kunst er med andre ord uadskillelige.

ARKITEKTER DK: tegnestuen vandkunsten a/s, københavn
er grundlagt i 1970'erne og beskæftiger omtrent 60 medarbejdere.
vandkunsten arbejder indenfor hele arkitektfagets bredde, fra landskabs- og byplanlægning til bolig- og erhvervsbyggeri, og institutioner med kunstneriske eller sociale formål. Det geografiske virkefelt er først og fremmest Skandinavien og Nordeuropa.
www.vandkunsten.com

ARKITEKTER NO: Anderssen+Fremming AS, Hamar
er etablert midt på 70-tallet og har 12 medarbeidere.
Kontorets oppdrag er omtrent likt fordelt mellom offentlig og privar sektor og spenner fra områdeplaner til bolig- og ervervsbyggeri, skoler og bygg for helsesektoren. Oppdragene er hovedsaklig på Østlandet.
www.sivilarkitekter.no

Adresse:	Torggata 100, 2317 Hamar
Tiltakshaver:	Hamar kommune
Arkitekt:	tegnestuen vandkunsten a/s, København, ansv.: Flemming Ibsen, i samarbeid med anderssen+fremming a/s, Hamar
Landskapsark.:	tegnestuen vandkunsten a/s, Lysdesign: Jesper Kongshaug
RIB:	Norconsult AS
Entreprenør:	Martin M Bakken AS
Bruttoareal:	15.036 m²
Leverandører:	plasstøpt betong: Betong øst, adv. Hamar hulldekker: Spenncon, trapper: NorElement
Pris:	700 millioner NOK
Ferdigstilt:	2014 (hovedprosjektstart i september 2011, åpnet i mars 2014)
Konstruksjon:	Rammeben, veggskiver og dekker i plasstøpt betong
Materialer:	Plasstøpt betong, fasader i glass/stål, fasader i forpatineret sink, stål, tregulv, vegger og himlinger kledd med kryssfinér

længdesnit

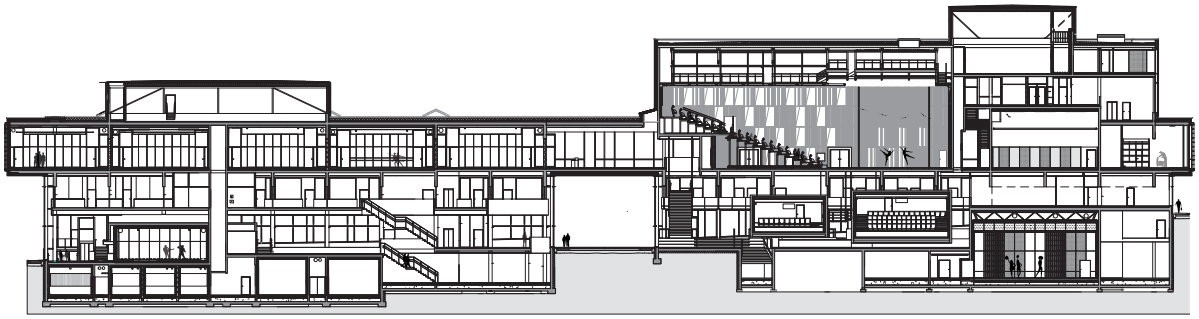

plan 3

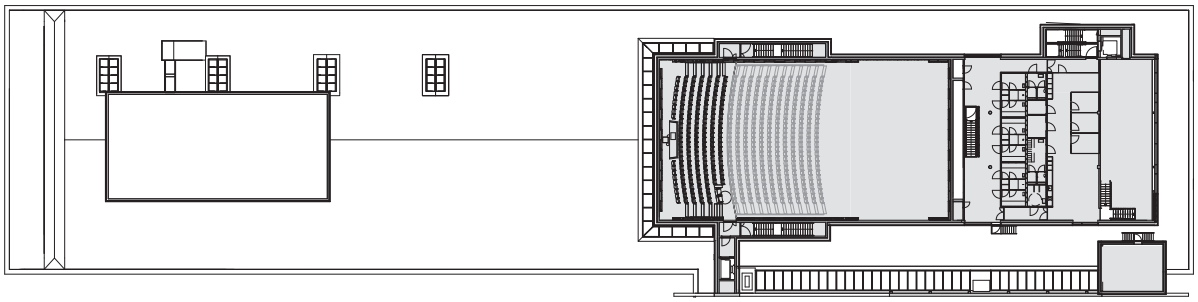

plan 2

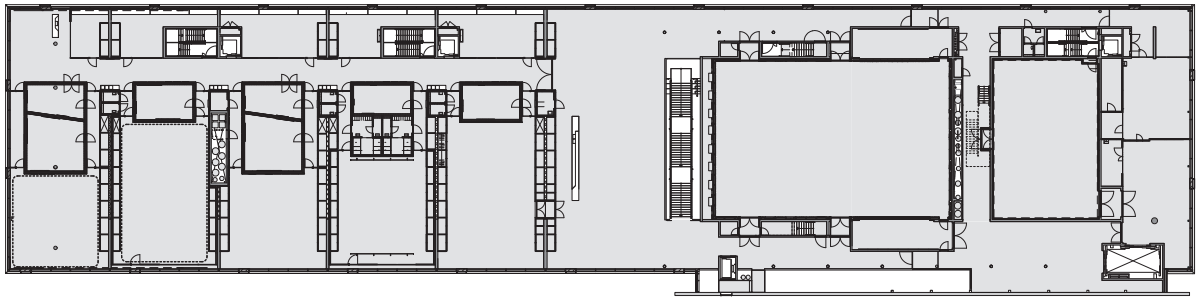

plan 1

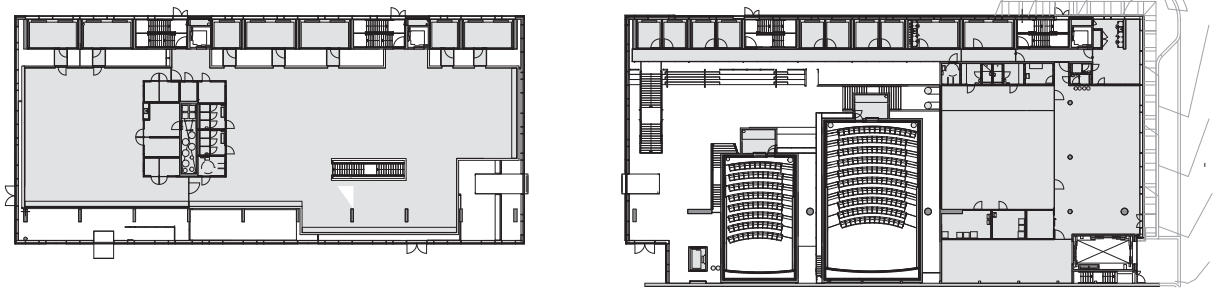

plan 0

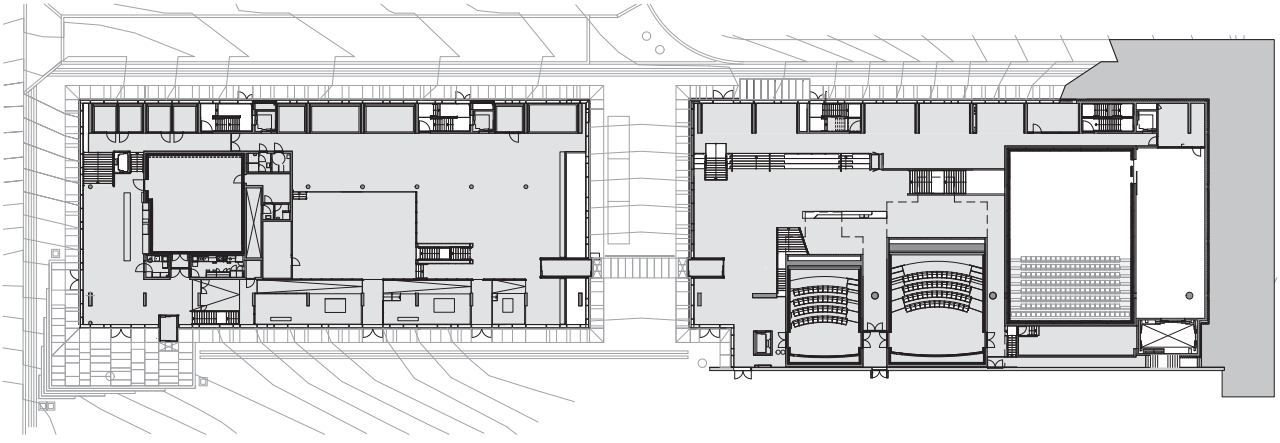

foyer på plan 1. – kinosale til højre

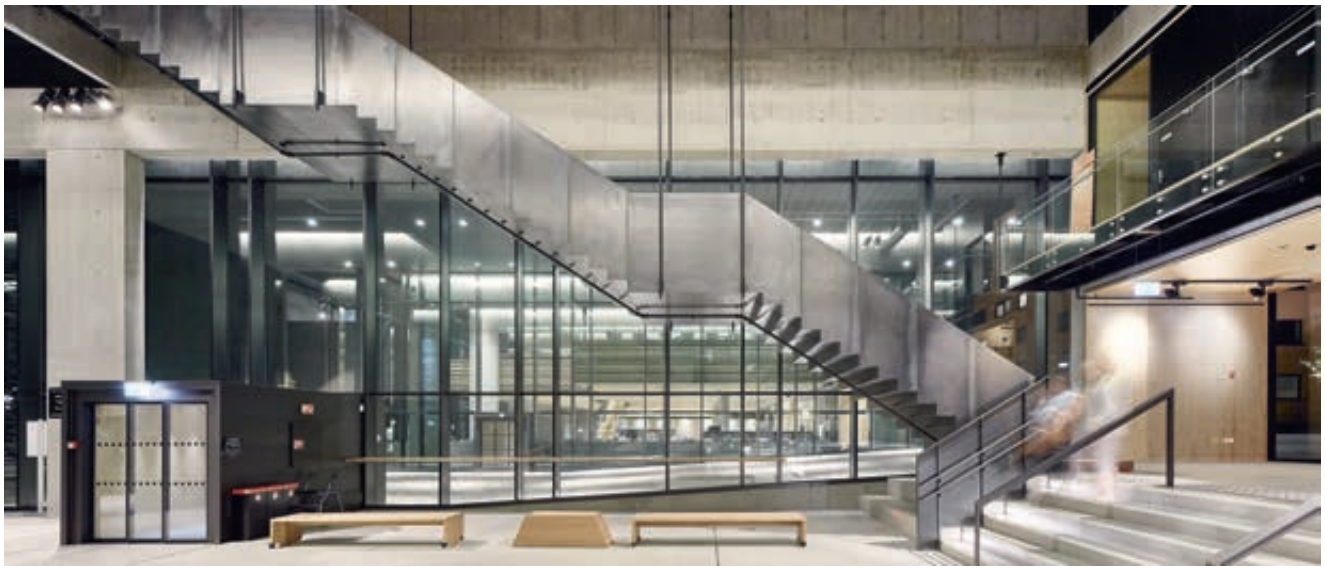

hovedtrappe på plan 0

Husets liv

Kulturhuset tilbyder en blanding af mange funktioner.

På terrænplan ligger mod syd foruden en café byens nye bibliotek fordelt over tre etager og med en tæt kontakt til torvet udenfor. Mod nord og med adgang fra den nu overbyggede Torggata betjener en fælles foyer både Kultursalen og dens tilknyttede funktioner og to sale bygget til det eksisterende 'Folkets Hus' med dens biograf.

Kælderetagen huser øvelokaler for rockmusik samt et galleri til vekslende udstillinger. På de øvrige etager findes en lang række øvelokaler, værksteder og samlingsrum for det lokale foreningsliv, som med nybyggeriet har fået langt bedre forhold.

Største aktør er imidlertid Teater Innlandet, der med en ny sal med knap 500 pladser, to prøvesale og en række tilknyttede værksteder får stærkt forbedrede vilkår.

Salen er relativ enkelt udformet med sit plane gulv, en indskudt balkon og stolerækker der kan skydes til side, så rummet kan anvendes til en bred vifte af musik- og kulturarrangementer. Væggene

bitrapper mod morterudsgade

foyer plan 2

biblioteket, indskudt etage plan 1

er forsynet med akustisk regulerende paneler opbygget i træ og med vinklede profileringer, loftet er et virvar af teknik, lys og lamper og alt er svøbt i sort, der lader gulvets røde stolerækker brænde intenst igennem.

Salen er dermed ikke behandlet som kulturhusets absolutte klimaks, hvor al energi og økonomi er investeret, men med den samme kærlige opmærksomhed, der er blevet husets øvrige rum til del – fra bitrapperne til toiletterne. Vi tror på, at også det publikum ikke ser, skal behandles anstændigt!

Hamar kan med den nye sal tilbyde storartede forhold for såvel Riksteatrets turnerende forestillinger som musik, teater og ballet af international klasse.

Med sit meget brede udbud af aktiviteter er Kulturhuset blevet hamars nye 'storstue': en dagligstue til en samlet anlægssum på 700 millioner nkr. og med netop den blanding af dagligdags og kulturelle funktioner, der kan sikre at huset i fremtiden bliver for alle.

Det er dermed ikke blot en koncertsal til finkulturen, men også et medborgerhus til daglig brug, og der burde derfor også være noget at komme efter for de skeptikere, der – som det ofte er tilfældet ved forandringer – modsatte sig byggeriet, da tanken tænktes først for tolv år siden af en modig bygherre.